

Stanisław Stępień, *Stupnicki Saturnin Jan (1816–1890)* [w:] *Przemyski słownik biograficzny*, t. 2, pod red. Lucjana Faca, Tomasza Pudłockiego, Anny Siciak, Przemyśl 2011 s. 131-139

Stupnicki Saturnin Jan (Stupnyćkyj Saturn Iwan, Stupnickij Ioann, Stupnicki Joannes de Saturnus), herbu Sas. 16 X 1816 r. Zuchorzyce (ukr. Suchoricze), k. Lwowa – zm. 22 XII 1890 r. Przemyśl. Greckokatolicki biskup przemyski, wicemarszałek Sejmu Krajowego, numizmatyk, archeolog. Pochodził z rodziny szlacheckiej w przeszłości zasłużonej dla Rzeczypospolitej, wywodzącej swe nazwisko od wsi Stupnica w pow. samborskim. Według tradycji rodzinnej jego przodkowie brali udział w odsieczy wiedeńskiej, konfederacji barskiej oraz w powstaniu kościuszkowskim. Był synem Stanisława, sędziego politycznego i mandatariusza, dzierżawcy dóbr księcia Wincentego Woronieckiego w powiecie żółkiewskim oraz Anastazji Bielawskiej herbu Jelita.

Naukę początkową rozpoczął w 1824 r. w lwowskiej czteroklasowej Głównej Szkole Wzorcowej. Po jej ukończeniu w 1828 r. został przyjęty do I c.k. Gimnazjum we Lwowie. Ukończył je z bardzo dobrym wynikiem w 1834 r. i 6 października t.r. został przyjęty na I rok Studium Filozoficznego Uniwersytetu Lwowskiego. W 1837 r. zdecydował się na wstąpienie do Greckokatolickiego Generalnego Seminarium Duchownego i jednocześnie rozpoczęcie studiów na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Lwowskiego. Absolutorium uzyskał 24 VI 1841 r. z wynikiem celującym. W czasie studiów starał się dobrze przygotować do przyszłej pracy duszpasterskiej. Dlatego też w 1840 r. uczęszczał na prowadzone w c.k. Lwowskiej Szkole Normalnej wykłady z zakresu katechizacji dzieci w języku niemieckim. W tym też roku odbył kurs metodyki nauczania głuchoniemych zorganizowany przez Galicyjski Instytut dla Głuchoniemych. 5 VI

1842 otrzymał święcenia diakońskie, a 9 t. m. przyjął w archikatedrze św. Jura z rąk bp. G. Jachimowicza święcenia kapłańskie, 28 sierpnia t.r. został mianowany administratorem wakującej parafii w Trościańcu Wielkim (k. Zborowa). Był nim do 6 VI 1843 r., kiedy to został powołany na stanowisko registratora w konsystorzu metropolitalnym we Lwowie. Z instytucją tą związany był przez blisko 29 lat, przechodząc różne szczeble kościelnej kariery zawodowej. Z ramienia konsystorza 2–3 V 1848 wziął udział w pierwszym posiedzeniu Głównego Halicko-Ruskiego Zgromadzenia, które wyłoniło Główną Radę Ruską – pierwszą organizację społeczno-polityczną Ukraińców galicyjskich, domagającą się w okresie Wiosny Ludów emancypacji politycznej i przyznania praw narodowych ludności ukraińskiej w ramach monarchii Habsburgów. 27 I 1851 metropolita abp M. Lewicki powierzył mu stanowisko p.o. kanclerza konsystorza metropolitalnego, a 30 XII t.r. mianowany został na stałe kanclerzem, funkcję tę pełnił przez 16 lat. 6 XII 1858 r. został także radcą i referentem konsystorza metropolitalnego, 19 XI 1867 r. abp S. Litwinowicz doceniając jego kompetencje i oddanie Kościołowi mianował go kanonikiem gremialnym kapituły lwowskiej (po wcześniejszym uzyskaniu prezenty od namiestnika hr. A. Gołuchowskiego).

W tym czasie Stupnicki bardzo aktywnie działał na niwie społecznej i gospodarczej, zwłaszcza w Galicyjskim Towarzystwie Gospodarczym, którego był członkiem rzeczywistym od r. 1860 do końca życia, oraz w Galicyjskiej Kasie Oszczędnościowej od 1861 r., w której 14 III 1862 został wybrany na dyrektora (funkcję tę pełnił do 1872 r.). 29 II 1868 Krajowa Rada Szkolna powołała go do Komisji do spraw Rewizji i Układania Ruskich Ksiąg Szkolnych. W międzyczasie Stupnicki stał się najwybit-

niejszym numizmatykiem w Galicji, zarówno jako kolekcjoner, jak i znawca warsztatu i dziejów monet w dawnej Polsce; był on przy tym jednym z pionierów badań w tej dziedzinie. Jego zbiór gromadzony od czasów młodości w r. 1852 liczył 1965 monet złotych, srebrnych i miedzianych oraz 257 rzadkich medali. Cztery lata później w jego „Katalogu zbioru monet i medali” (opracowywanym systematycznie od r. 1855) widniało już 2016 monet, 282 medale i 56 koronatek (obecnie rękopis katalogu liczący 99 kart znajduje się w Dziale Rękopisów Zakładu Narodowego Ossolińskich we Wrocławiu, sygn. 9844/II). W 1887 r. Stupnicki nabył za kwotę 2020 złr. lwowską kolekcję Józefa i Adolfa Pressenów liczącą około 700 monet, które włączył do swego zbioru, tworząc w ten sposób największą prywatną kolekcję numizmatów w Galicji Wschodniej, wśród najstarszych eksponatów było m.in. aż 74 monet halicko-ruskich z XIV i XV w. (niektóre w kilku egzemplarzach), w tym takie unikatki jak grosze ruskie Władysława Opolczyka z łac. napisem „Moneta: Russie” oraz Władysława Jagiełły z napisem „Wladislaus Rex”. Jego doświadczenie i nabyta wiedza spowodowały, że zlecono mu uporządkowanie zbiorów numizmatycznych Ossolineum, a potem był jednym z głównych konsultantów Zakładu Narodowego oraz Uniwersytetu Lwowskiego. Przeprowadził także inwentaryzację i opisał zbiór monet Ruskiego Narodnego Domu we Lwowie; brał udział w prowadzonych wówczas na terenie Galicji Wschodniej badaniach archeologicznych. W r. 1850 opublikował w trzech odcinkach w „Pamiętniku Literackim” pierwszą swą rozprawę pt. *Denary koronne XIV i XV wieku. Ustęp z numizmatyki polskiej*. Przez..., z tablicą rytowaną (nr 9, s. 193–202, nr 10, s. 217–230, nr 11, s. 247–255). Jednocześnie ukazała się ona nakładem Zakładu Naukowego Ossolińskich w formie nadbitki, jako 32-

stronicowa broszura. W tym samym roku na łamach „Biblioteki Warszawskiej” ukazał się jego art. *O dwóch wykopaliskach archeologicznych starych monet w Galicji (trembowelskim i stryjskim)* (T. 3, s. 561). W tym czasie intensywnie pracował nad naukowym opracowaniem swego zbioru, efektem tego był dwutomowy rękopis liczący łącznie 312 stron pt. *Opisanie monet polskich zbioru x. Stupnickiego*, który autor w 1855 r. przekazał bibliotece Ossolińskich (do dziś znajduje się on w zbiorach Ossolineum we Wrocławiu pod nazwą *Spis monet polskich ze zbioru Jana Stupnickiego*, sygn. 14064), zawiera on charakterystykę 2675 eksponatów pochodzących z okresu od XII w. do r. 1833. Na podstawie tego spisu, a także studiów nad monetami zgromadzonymi w Ossolineum, Ruskim Domu Narodowym przygotowywał obszernie opracowanie pn. *Numizmatyka polska*. Znaczne fragmenty pracy ukazały się drukiem w 1865 r. pt. *O monetach halicko-ruskich* w czasopiśmie „Biblioteka Ossolińskich” (T. 7, s. 61–173, odb. Lwów 1865, ss. 112+2 tabl.). W pracy tej autor charakteryzuje funkcjonowanie monet i działalność menniczą na Rusi od XII do XV w., zwraca przy tym uwagę na srebrne denary Bolesława Chrobrego z napisem cyrylicy, który jak sądził, władca wybił w Przemyślu po zajęciu Rusi Czerwonej z myślą o dystrybuowaniu wśród miejscowej społeczności. Bardzo skrupulatnie prześledził także działalność monetarną na Rusi Kazimierza Wielkiego, który w 1350 r. otworzył mennicę we Lwowie, bijącą miedziane i srebrne monety ruskie, co miało m.in. dowodzić, że polski król nie dokonał aneksji ziem czerwonoruskich, lecz objął je w wyniku sukcesji po Jerzym II Trojdenowicu jako swym najbliższym krewnym na tronie ruskim, łącząc Ruś Halicką z Królestwem Polskim na zasadzie unii personalnej. Publikacja spotkała się z dużym zainteresowaniem historyków i numizmatyków, dlatego też

Stupnicki na zamówienie specjalistycznego czasopisma „Wiener Numismatische Monatshefte” opublikował w r. 1866 r. jej niemieckojęzyczny wariant pt. *Rothrussische Münzen polnischer Könige* (T. II, s. 222–261, odb. Wien 1866, ss. 39). W tym samym tomie wiedeńskiego pisma zamieścił także artykuł *Polnische Denare der Könige aus dem Hause Jagiello* (s. 61–77) oraz obszerną informację zatytułowaną *Aus Galizien*, w której omówił znaleziska monet podczas wykopalisk archeologicznych prowadzonych w 1865 r. m.in. w Żółkwi, Horodence, Sarnkach, Grybowicach. W r. 1863 został powołany do c.k. Ministerialnej Komisji Archeologicznej oraz Centralnej Komisji Konserwatorskiej w Wiedniu. Efekty badań numizmatycznych Stupnickiego były wykorzystywane przez ówczesnych badaczy. W 1884 r. w V tomie *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego...* pod hasłem „Lwów” charakteryzując mennictwo lwowskie oparto się wyłącznie na jego ustaleniach, a w 1888 r. w wydanej w Kijowie pracy *Solidy Bolesława z napisem sławiańskim. Studium numizmatyczne* autor K. Bołsunowski wielokrotnie go cytuje.

Działalność naukowa i społeczna, a także lojalistyczna i ugodowa postawa Stupnickiego zdecydowały, że Namiestnictwo galicyjskie poparło jego kandydaturę na wakującą stolicę biskupią obrządku greckokatolickiego w Przemyślu. Cesarz Franciszek Józef I mianował go ordynariuszem 25 V 1871. Nominacja ta wywołała duże zamieszanie wśród ówczesnych elit Kościoła greckokatolickiego, Stupnicki był bowiem postrzegany nie tylko jako zdecydowany polonofil, ale także jako zwolennik dalszej latynizacji obrządku greckokatolickiego. Podjęto więc naciski na namiestnika Galicji L. Possingera-Choborskiego, aby zasugerował cesarzowi wycofanie nominacji. Takie same sugestie usiłował czynić przeby-

wając w Rzymie gr.-kat. metropolita lwowski abp Josyf Sembratowicz. Jednak ani cesarz, ani Pius IX nie wycofali się ze swych decyzji. W tej sytuacji Stupnicki 8 IX 1872 r. został zatwierdzony przez metropolitę, a 20 X t.r. konsekrowany na biskupa w archikatedrze św. Jura we Lwowie. Głównym konsekratorem był metropolita abp J. Sembratowicz, a współkonsekratorami: lwowski metropolita rzymskokatolicki abp F. K. Wierchleyski, abp ormiańskokatolicki G. Szymonowicz oraz greckokatolicki ordynariusz chełmski bp M. Kuziemski. Intronizacja nowego biskupa do katedry przemyskiej p.w. św. Jana Chrzciciela miała miejsce 27 X 1872 r. Jednocześnie objął on funkcję dyrektora diecezjalnego Teologicznego Zakładu Naukowego. Jako zasadniczy element herbu biskupiego przyjął godło herbu rodzinnego Sas.

W 1873 r. Stupnicki został powołany jako wirytualista do Sejmu Krajowego III kadencji, a następnie na podstawie mianowania cesarskiego 26 XI t.r. objął funkcję zastępcy marszałka. Zasiadał także w Sejmie IV kadencji (1877–1882), również pełniąc funkcję zastępcy marszałka. Był członkiem Sejmu Krajowego V kadencji (1882–1889) oraz VI kadencji (od r. 1889 do śmierci). W pracy parlamentarnej aktywnie angażował się na rzecz równouprawnienia języka ukraińskiego i rozwoju szkolnictwa w tym języku. 6 XII 1873 r. wszedł do 9-osobowej Komisji Szkolnej, w której był jedynym reprezentantem ludności ukraińskiej. Przez kilka kolejnych lat usilnie wspierał zabiegi o organizację w gimnazjach klasycznych w Przemyślu, Stanisławowie, Stryju, Kołomyi, Tarnopolu, Brzeżanach i Złoczowie paralelnych klas z ruskim (ukraińskim) językiem nauczania, a z czasem wydzielenia ich w odrębne jednostki edukacyjne. Z ramienia Sejmu Krajowego wszedł do deputacji pod przewodnictwem marszałka Ludwika hr. Wodzie-

kiego, mającej na celu przygotowanie i przedstawienie cesarzowi, podczas jego wizyty w Galicji w r. 1880, prośby „aby zamek królewski na Wawelu na rezydencję monarszą przeznaczyć raczył”, likwidując znajdujące się tam koszary austriackie. Cały czas aktywnie działał w Galicyjskim Towarzystwie Gospodarczym – na jego zjeździe w Przemyślu w r. 1882 poparł inicjatywę utworzenia Towarzystwa Kółek Rolniczych. Kierowanie diecezją przemyską przez bp. Stupnickiego przypadło na bardzo trudny okres dla Kościoła greckokatolickiego, w łonie którego toczyły się bardzo emocjonalne spory odnośnie reformy obrządkowej uzasadnianej jako konieczność „powrotu do korzeni”, poprzez odrzucenia narosłych w ciągu wieków zapożyczeń z Kościoła rzymskokatolickiego. Czołowi koryfeusze odnowy obrządkowej rekrutujący się spośród duchownych greckokatolickich po pewnym czasie nie tylko sami przeszli na prawosławie, ale wykorzystując ambonę nawoływali do tego wiernych. Zjawisku temu na ogół towarzyszyło propagowanie ideologii moskalofilskiej, głoszącej jedność narodową Ukraińców galicyjskich z Rosjanami. W tej sytuacji nowy biskup zmuszony był w licznych listach pasterskich i okólnikach propagować wiedzę religijną, wyjaśniać zasady wiary katolickiej i kształtować greckokatolicką tożsamość obrządkową, a także umacniać więź zarówno z własnym lokalnym Kościołem i jego hierarchią, jak i ze Stolicą Apostolską. Opracował i rozpowsechnił szereg rozporządzeń dotyczących systemu katechizacji, zwłaszcza ludności wiejskiej. Ustanowił specjalnych komisarzy dekanalnych do spraw nauki religii. Sytuację religijną w Galicji, a po części także polityczną, komplikowało ponadto pojawianie się tam uchodzących przed prześladowaniami z Chełmszczyzny księży unickich (na ogół z rodzinami). Często, nie bez wpływu propagandy rosyjskiej, natrafiali oni na nie-

chętny, a nawet wrogi stosunek znacznej części społeczeństwa ukraińskiego i duchowieństwa greckokatolickiego, postrzegano ich bowiem jako zlatynizowanych zwolenników polonizacji Kościoła greckokatolickiego, tym bardziej, że niektórzy z prześladowanych rzeczywistości uważali się za Polaków. Bp Stupnicki wbrew stanowisku części hierarchii, a także większości „posłów ruskich” do Sejmu Krajowego już w r. 1873, a więc na początku swego urzędowania, wyraził zgodę na czasowe obejmowanie przez kapłanów uciekinierów parafii i urzędów kościelnych na terenie jego diecezji. Wspierał ich także w latach późniejszych, a w r. 1875 poparł w Sejmie Krajowym wnioski polityków polskich o udzielenie wspomnianym kapłanom i ich rodzinom pomocy materialnej ze środków państwowych (również wbrew stanowisku znacznej części ukraińskich posłów, duchownych i polityków). Ostro atakował go za to m.in. jeden z czołowych moskalofilów zwolennik konwersji grekokatolików na prawosławie ks. I. Naumowycz, a niektórzy ukraińscy politycy i publicyści pisali wprost, że „jest narzędziem w rękach polskiej szlachty”. Głównym motywem działalności duszpasterskiej, a także publicznej, bpa Stupnickiego było przekonanie, że wierność zasadom katolicyzmu powinna dominować nad interesami narodowymi, co w okresie kształtowania się nowoczesnej świadomości narodowej Ukraińców galicyjskich i ich walki o emancypację polityczną budziło niezrozumienie, a nawet postrzegane było jako działanie na szkodę narodu. W rzeczywistości Stupnicki nie był zwolennikiem dalszego latynizowania obrządku greckokatolickiego, lecz stał na stanowisku zachowania jego dotychczasowej ukształtowanej przez stulecia tożsamości obrządkowej. Wierny tym zasadom w specjalnym liście pasterskim 28 III 1874 r. przestrzegał duchowieństwo przed nieprzemyślanymi tendencjami reformy obrząd-

kowej i uleganiu wzorom wprowadzanym przez władze carskie w unickiej diecezji chełmskiej (unia została tam zlikwidowana w 1875 r.). W 1876 r. przeprowadził wizytację kanoniczną parafii dekanatów bełskiego i sokalskiego przylegających terytorialnie do diecezji chełmskiej. W wydanej w roku następnym kurendzie zabronił stawiania charakterystycznych dla Kościoła prawosławnego krzyży trójramiennych, propagowanych w Galicji przez zwolenników oczyszczenia obrządku greckokatolickiego z naleciałości łańskich. Jednocześnie chcąc zahamować eskalację sporów obrządkowych z dużą rezerwą odniósł się do prowadzonej przez Jezuitów tzw. reformy dobromilskiej zakonu Bazylianów, a także wprowadził zakaz głoszenia w cerkwiach kazań przez kaznodziei jezuickich. Sprawozdanie ze stanu swej diecezji złożył Stolicy Apostolskiej podczas wizyty „ad limina Apostolorum” w 1878 r., podczas której dwukrotnie spotkał się z Leonem XIII. Przebieg wizyty przedstawił w wydanym po powrocie liście pasterskim do duchowieństwa i wiernych, a także w wydanym w roku następnym (28 III 1880 r.), w którym podkreślił wielką troskę Stolicy Apostolskiej o „ludność ruską i Cerkiew greckokatolicką”. W uznaniu zasług dla Kościoła katolickiego i gorliwość duszpasterską Leon XIII mianował go 23 XII 1879 r. prałatem domu papieskiego oraz asystentem tronu apostolskiego, a także hrabią rzymskim. Został również przyjęty w poczet Towarzystwa Adwokatów Rzymskich św. Piotra. W r. 1881 cesarz Franciszek Józef I odznaczył go Orderem Żelaznej Korony II klasy. Stupnicki jako ordynariusz przemyski bardzo dbał o prestiż i tradycje swej diecezji. Już na początku swego urzędowania w r. 1875 zlecił Polskiej Akademii Umiejętności i Uniwersytetowi Lwowskiemu wykonanie naukowej ekspertyzy słynnej mitry biskupów przemyskich, jakoby wykonanej na zlecenie bp. przemyskiego i

metropolity kijowskiego Jerzego Winnickiego z korony króla Rusi Halickiej Daniela (podarowanej mu w 1253 r. przez papieża Innocentego IV). Dążył do nadania dostojnego i zgodnego z wymogami obrządku wschodniego wyglądu objętej we władanie przemyskiej katedry greckokatolickiej. Aktywnie wspierał więc kapitułę w działalności restauracyjnej i przebudowie świątyni (pierwotnie był to kościół OO. Karmelitów Bosych, który po kasacie klasztoru w r. 1784 został przekazany przez władze austriackie greckokatolickiej diecezji przemyskiej). Po zakończeniu renowacji, wysoko ocenianej przez ówczesnych architektów i znawców sztuki, Stupnicki dokonał 6 VII 1886 r. ponownej konsekracji świątyni. Na pamiątkę tego faktu wybito w pracowni wiedeńskiego rytownika Hansa Schwerdtnera specjalny medal z widokiem katedry i napisem w języku ukraińskim „Cerkow prestolna w Peremyszli” na rewersie, a na awersie z informacją „Odnowlena tszczanijem Sobora Krył[szan] Oswiaszczena ze Jep[yoskopom] Ćoannom Stupnyćkim dnia 24 junija/6 nolja 1886”. W r. 1881 wspierał kapitułę w budowie Bursy dla Dziewcząt, w której miały znaleźć zakwaterowania niezamożne dziewczęta uczące się w przemyskich szkołach średnich. Otwarto ją wraz z gimnazjum pod nazwą Ruski Instytut dla Dziewcząt w r. 1888 r., a Stupnicki, zgodnie ze statutem, został jego opiekunem (patronem). Zarówno jako kanclerz archidiecezji lwowskiej, jak i ordynariusz przemyski bardzo troszczył się o stan materialny rodzin po zmarłych duchownych, aktywnie wspierał ze swych dochodów Fundusz Instytutu Wdów i Sierot po Kapłanach Greckokatolickich, np. w r. 1885, już jako ordynariusz przemyski przeznaczył po 1000 złr. na wspomniany fundusz zarówno swej diecezji, jak i archidiecezji lwowskiej. W 1887 r. wziął udział w konferencji episkopatu galicyjskiego wszystkich trzech obrządków.

Lojalistyczne stanowisko wobec monarchii habsburskiej najdobitniej wyraził w r. 1890 we wspólnym liście biskupów metropolii halickiej *Do duchowieństwa i wiernych* (oprócz Stupnickiego podpisali go metropolita lwowski abp S. Sembratowicz i bp stanisławowski J. Pełesz), w którym hierarchowie podkreślili korzyści uzyskane od Austrii zarówno dla społeczeństwa galicyjskiego, jak i Kościoła greckokatolickiego, m.in.: swobody konstytucyjne, dopuszczenie ludowego języka ukraińskiego do szkolnictwa i urzędów, odnowienie metropolii halickiej, kapituł katedralnych oraz seminariów duchownych. Konkludując nawoływali do poparcia „stronictwa ukraińskiego”, wypowiadając się tym samym przeciwko nurtowi moskalofilskiemu, podkreślili także potrzebę zgodnego współżycia Polaków i Ukraińców w Galicji (tekst listu został ogłoszony na łamach „Lwiewsko-Archieparchialnych Wiedomościach” 29 stycznia 1891, czyli już po śmierci Stupnickiego).

Mimo licznych obowiązków ordynariusza i zaawansowanego wieku Stupnicki nie rezygnował ze swych zamiłowań numizmatycznych i archeologicznych. Jeszcze w 1887 r. prowadził wykopaliska na terenie Miżyńca (pow. przemyski), gdzie badał niektóre z licznych tam kurhanów, odnalazł w nich m.in. pochówki ciałopalne. Sprawozdanie z tych wykopalisk opublikował w urzędowym *Protokole über die von Mitgliedern und Organen d. k. k. Central-Commission für Kunst u. histor. Denkmale am 17 und 18 September 1888 in der Jagiellonischen Universität zu Krakau abgehaltene Conservatoren und Correspondenten-Conferenz* (Wien 1889, s. 59–67). Wiele cennych informacji dotyczących ówczesnych wykopalisk archeologicznych oraz kwestii numizmatycznych zawierała jego korespondencja z ówczesnymi historykami, numizmatykami oraz kolekcjonerami. Liczne kon-

takty listowne utrzymywał m.in. z lwowskim badaczem przeszłości dominikaninem o. Sadokiem Barączem oraz krakowskim numizmatykiem Antonim Ryszardem, a także ministrem Florianem Ziemiałkowskim. Stupnicki był też jednym z aktywnych darczyńców Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, prócz przekazywanych na bieżąco wydawnictw Kościoła greckokatolickiego oraz rękopisów własnych prac, ofiarowywał on biblioteczce Ossolineum cenne egzemplarze starodruków, a także różnego rodzaju pieczęcie, wśród których na szczególną uwagę zasługiwała podarowana w r. 1861 pieczęć kawalerii narodowej z czasów Stanisława Augusta. W uznaniu zasług na polu numizmatyki został on na początku 1890 r. uhonorowany godnością członka rzeczywistego Towarzystwa Numizmatycznego w Krakowie. W tym też czasie z powodu pogarszającego się stanu zdrowia zwrócił się do Stolicy Apostolskiej o wyznaczenie mu do pomocy biskupa sufragana. Leon XIII bullą z 26 VI t.r. mianował nim archiprezbitera kapituły przemyskiej prałata Juliana Kujilowskiego (1826–1900), późniejszego administratora diecezji (1890–1891), bpa stanisławowskiego (1891–1899), metropolitę lwowskiego (1899–1900). Stupnicki po kilkumiesięcznej chorobie zmarł 22 XII 1890 r. Został pochowany na przemyskim cmentarzu komunalnym. Na jego grobie wystawiono nagrobek z piaskowca o dużych walorach artystycznych wykonany przez nieznanego z nazwiska czeskiego rzeźbiarza w Ostrawie na Morawach.

Wspomnianą kolekcję numizmatów liczącą wówczas ponad 3 tys. eksponatów, o wartości przekraczającej 25 tys. złr. przekazał testamentem swej bratanicy Marii Lityńskiej, córce swego młodszego brata Juliana Stupnickiego oraz jej mężowi dr. med. Łucjanowi Lityńskiemu. Ci zaś po pewnym czasie sprzedali ją jednemu

z antykwariuszy wiedeńskich, od niego z kolei trafiła ona do tamtejszej Firmy Braci Egger i w czerwcu 1896 r. została wystawiona na licytacji. Z tej okazji wydrukowano w 1896 r. w Wiedniu specjalny *Katalog der Sammlung polnischer Münzen und Medaillen Weil: Das Hochwürdigsten Herren Bischofs Johann Stupnicki in Przemyśl, deren öffentliche Versteigerung in Wien I, Opernring 7, unter Leitung der Herren Brüder Egger, Montag den 8 Juni 1896 und folgende Tage stattfinden wird. Mit zwei Tafeln Abbildungen* (liczył on 42 strony z 2 tablicami). Nabywcy monet i medali nie udało się ustalić (prawdopodobnie kolekcja została rozproszona).

Portret olejny bp. Stupnickiego namalowany został przez Teofila Kopystyńskiego w 1873 r. Obecnie znajduje się w zbiorach Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej w Przemyślu (nr inw. 7277, wymiary obrazu 102 x 85 cm, sygnowany).

Źródła i opracowania

Archiwum Państwowe w Przemyślu, Akta Kapituły Greckokatolickiej w Przemyślu, sygn. 412; Akta personalne 1828–1868 bpa Stupnickiego; ibidem: Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego w Przemyślu, sygn. 485, sygn. 9522; ibidem: Afisze, plakaty i druki ulotne z terenu miasta Przemyśla, sygn. 3596 (klepsydra bp. J. Saturnina Stupnickiego); Centralnyj Derżawnyj Istorycznyj Archiw Ukrainy u Lwowi, fond 167; ibidem, fond 201; ibidem fond 491; ibidem, fond 491; Lwiwska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NANU u Lwowi, fond 9, nr 1083, 4347-4350; Otdiel Rukopisnej Rossijskoj Nacionalnoj Biblioteki w Sankt Petersburgu, fond 558, dzieło 247; *Schematismus universi venerabilis cleri archidioeceseos metropolitanae graeco-catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1850*, Leopoli 1850, s. 12, 15; *Schematismus universi venerabilis cleri archidioeceseos metropolitanae graeco-catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1863*, Leopoli 1863. s. 11; *Schematismus universi venerabilis cleri archidioeceseos metropolitanae graeco-*

catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1867, Leopoli 1867, s. 11; *Schematismus universi venerabilis cleri archidioeceseos metropolitanae graeco-catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1872*, Leopoli 1872, s. 9; *Schimatism vseho klyra Bohom spasemoj Eparchij Peremyszlskoj na god ot rožd. Chr. 1879*, W Peremysli 1879, s. 5; *Schimatism vseho klyra rusko-katolyczeskoho eparchij Peremyskoj na god ot rožd. Chr. 1885*, Peremyszl 1885, s. 3; *Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodome-ryi z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1861*, Lwów 1861, s. 550; *ibidem*, Lwów 1863, s. 581; *ibidem*, Lwów 1869, s. 550; *Encyklopedija ukrajinoznavstva. Słownikowa czasty-na*, red. W. Kubijowycz, t. 8, Paris-New York 1976, s. 3087; *Encyclopedia of Ukraine*, ed. D. Husar Struk, t. 5, Toronto-Buffalo-London 1993, s. 85-86; D. Błażejowskiy, *Ijerarchija kyjiwśkoji Cerkwy (861–1996)*, Lwów 1996, s. 320; *Samuela Orgelbranda Encyklopedia powszechna z ilustracjami i mapami*, Warszawa 1903, t. 14, s. 143; A. Ryszard, *Książd Jan Saturnus Stupnicki* [nekrolog], „Wiadomości Numizmatyczno-Archeologiczne” 1891, nr 1(7), s. 158–159; „Duszpastyr” 1890, T. 4, cz. 24 [nekrolog]; „Haliczanin” 1896, nr 99, s. 2; „Lwiwsko-Archieparchialne Wiedomosti” 29 I 1891, nr 1, s. 1; „Novyj Prołom” 1885, nr 270, 285, 291, „Peremyński Achije-parchialni Widomosti” 2006, nr 4, s. 121; A. Kryżaniwśkyj, *Jepyskop Iwan Stupnyćkyj*, „Lwiwśki Numizmatyczni Zapy-sky” 2004, nr 1, s. 40–41; *Solidy Bolesława z napisem sła-wiańskim. Studium numizmatyczne K. Bolsunowskiego*, Kijew 1888, s. 34–37; *Stenograficzne sprawozdania z posiedzeń Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim*, Lwów 1873, s. 52–53 i in.; *Hołowna Ruśka Rada 1848–1851. Protokoły zasidań i knyha korespon-dencji*, red. O. Turij, Lwów 2002, s. 14; S. Grodziski, *Sejm Krajowy galicyjski 1861–1914*, t. 1 (s. 168, 187) i 2 (s. 117–122, 160, 168, 176, 184), Warszawa 1993, *passim*; B. Ja-nusz, *Zabytki przedhistoryczne Galicji Wschodniej*, Lwów 1918, s. 191–192; B. Kumor, *Ustrój i organizacja Kościoła polskiego w okresie niewoli narodowej 1772–1918*, Kraków 1980, s. 89; H. Łakota, *Dwi prestolni cerkwy peremyśki*, Pe-remyszl 1937, s. 75–76; J. Moklak, *W walce o tożsamość*

Ukraińców. Zagadnienie języka wykładowego w szkołach ludowych i średnich w pracach galicyjskiego Sejmu Krajowego 1866–1892, Kraków 2004, s. 139, 149, 182, 188, 192, 195; S. Nabywaniec, *Unicy biskupi przemyscy w latach 1610–1991. Szkice biograficzne*, Rzeszów 1995, s. 74–76, idem, *Organizacja Greckokatolickiej diecezji przemyskiej przy końcu lat siedemdziesiątych XIX w.*, „Nasza Przeszłość” T. 70: 1988, s. 83–85; W. Osadczy, *Święta Ruś. Rozwój i oddziaływanie idei prawosławia w Galicji*, Lublin 2007, s. 230, 231, 438, 439, 443–444, 475–477; J. Pelesz, *Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf Gegenwart*, bd. 1, Wien 1878, s. 972–975; S. Stępień, *W poszukiwaniu tożsamości obrządkowej. Bizantynizacja a okcydentalizacja Kościoła greckokatolickiego w okresie międzywojennym*, [w:] *Polska – Ukraina. 1000 lat sąsiedztwa. Miejsce i rola Kościoła greckokatolickiego w Kościele powszechnym*, t. 5, pod red. S. Stępnia, Przemyśl 2000, s. 87–90; K. Studynśkyj, *Łysty min. Florijana Ziemiatkowskoho do jep. Iwana Stupnyćkoho*, „Zapysky Naukowoho Towarystwa imeni Szewczenka” T. 85: 1908, s. 106–133.